

Antisemitismus

(antijudaismus)

Náboženské pozadí

- ◉ Judaismus – první „středomořské“ monoteistické náboženství, Judea (Palestina) připojena k Římskému impériu přibližně 63 př. n.l., 70 n.l. Jerusálém rozbořen a obyvatelstvo pobito či rozprášeno jako otroci po Římské říši (pravděpodobně jen elity, nikoli všechno obyvatelstvo)
- ◉ Křesťanství vyvinulo se z judaismu – Ježíš Kristus = Mesiáš? - pro křesťany ano x pro židy ne
- ◉ Islám – vyvinul se 610–632 (740) z kmenových arabských, judaistických a křesťanských představ, sám sebe chápe jako završení vývoje obou předcházejících náboženství; v Koránu patrné postupně narůstající znechucení z neochoty židů a křesťanů k němu přestoupit

Antijudaismus I

- Antijudaismus – judaismus byl vždy jen trpěn – byl v „starověkých“, „středověkých“ říších i „novověkých“ státech vždy menšinovým náboženstvím (výjimkou Chazarská říše při severním pobřeží Černého moře v 8-9. stol.)
  - > Náboženská odlišnost – vždy podezřelá – jiné zvyky, otázka loajality k vládě – vypovídání z muslimských i křesťanských států, pogromy
  - > V zemědělsky založené společnosti židům omezována možnost vlastnit půdu = hlavní výrobní prostředek
  - > Obživa židů jen z řemesel a obchodu a služeb, rychlejší kapitálové zvraty, tím opět podezřelí
- V křesťanském prostředí – židé obviňováni z usmrcení „Ježíš Krista“ od 2. století
  - > Spekulativní otázka středověkých křesťanů: Jestliže si židé vyžádali smrt JK, jaké další špatnosti jsou s to se dopustit? Odpověď častá: Jakékoliv.
- Pro židy naopak vyznávání Ježíš vlastně rouháním, patrné v talmudu a explicitně v textu Toledot Jesu –vznik asi v 10 stol. po Kr.

Antijudaismus II

- Křížové výpravy – první pogromy židů
- Po křížových výpravách severoitalská města přejímají obchod s Orientem – židům z nich a v nich omezována obchodní činnost.
- Vypovídání židů z různých států, opakovaně z Francie, 1209 z Anglie,
- Konec 15. století – po skočení reconquisty vypovězení ze „Španělska“ – marrané v jižní Francii, Hamburku-Altoně, Soluni, Londýně atd.
- Luther – reforma křesťanství – otevírá je podle svého názoru židům, když nepřijímají → luteránství tvrdě a ostře proti nim
- Antijudaistické/antižidovské postoje např. v Shakespearově Kupci benátském
- Časté vypovídání židů z měst či států: např. 1744 vypovězení židé z Pruska a Čech, 1745 z Moravy a Slezska, 1755 úplný návrat do zemí České koruny

Zrovnoprávnění židů

- tolerance náboženská za Josefa II. 1782, požadavek nepoužívat jidiš a hebrejštinu ve společenském a úředním styku, přijmout nehebrejská příjmení
- náraz a zcela ve Francii 1789 + dále tam, kde vládla 1794-1815
- postupně ve Velké Británii: završení 1847 = zvolen Lionel Rotschild do Dolní sněmovny, premiérem (lord Russel) navržený text přísahy neprošel přes Sněmovnu lordů → nezasedl, 1850 též ne - odmítl přísahat na Nový zákon, 1852 též, 1857 znovu, až 1858 úspěch – D. s. volí znění přísahy sama
- velmi postupně? – od 1861 (1867) - v Podunajské monarchii před zákonem všichni si rovni
- Ekonomický společenský vzestup židů – narušení představ o tradičním a správném stavu společnosti (tj. obtížné vyrovnávání se s industrializací) – reakce → zastavit neblahý vývoj → zabránit vzestupu židů.
- Liberální reformy a liberální podnikání napomáhají zrovnoprávnění
Židé rozdělení: stoupenci liberálů i jejich odpůrci a stoupenci konzervativců – ti nikoli ze zásady proti židům, ale pro tradiční - stavovské zřízení, proto leckdy i stoupenci naopak konzervativních židů, kterým zrovnoprávnění a připadá také nenáležitě a nebezpečné
- Nejúspěšnější bankéři a podnikatelé průmyslové revoluce 19. století = Rotschildové
- Politická rovnoprávnost neznamená ještě rovnoprávnost společenskou

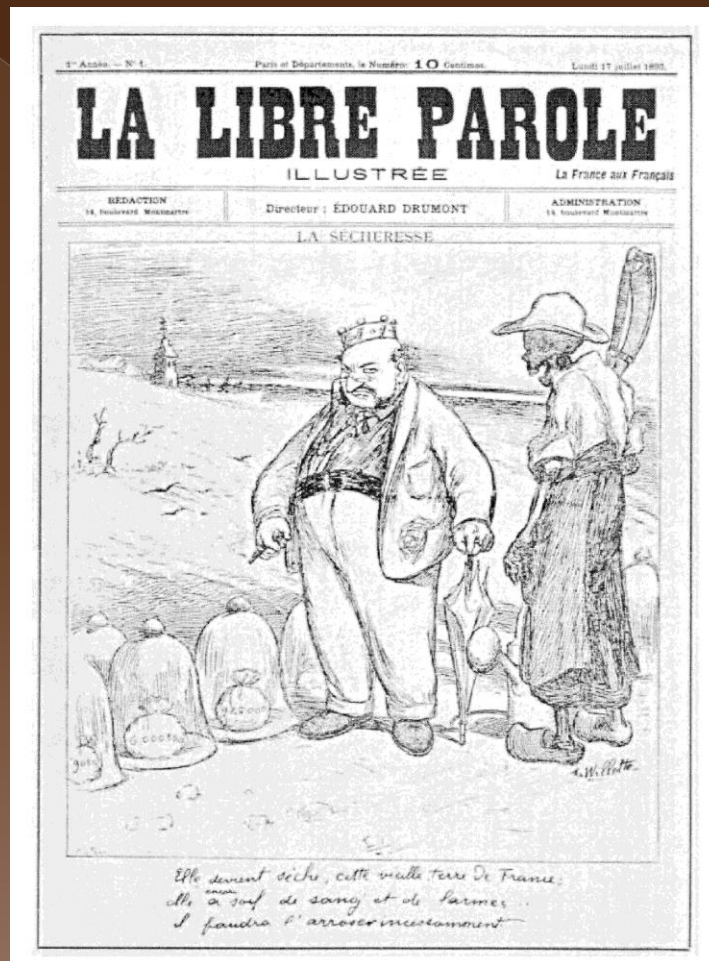
Antisemitismus v Evropě 19. století

- Pravděpodobně použit poprvé 1860 Moritzem Steinschiederem ve spojení „antisemitské předsudky“
- Semité – Arabové, Habešané, Židé; antisemitský – takřka vždy – antižidovský (antijudaistou /antisemitou např. Richard Wagner-už 1848)
- Osvícenci a jejich ideoví dědici dělení dle náboženství odmítají – ale dle ras přijímají –
  - > teorie o nadřazenosti ras Arthur Gobineau (nebyl antisemitou !) - rasy různě schopné –
  - > Ernest Renan: kultura židovská (nikoli rasa) méně schopnou, ale nebezpečnou
  - > **Krátkým spojením: rasa židovská méně schopná ale nebezpečná**
- Podezřívání ze spolčování s nepřáteli – Němci, Francouzi, atd.: Židé v 19. století vždy v nacionálních státech menšinou – vydělování z národa – nejsou těm správnými (WASP, Angličany, Francouzi, Němci atd.).
  - > Henri Roger Gougenot des Mousseaux : 1862 spiknutí židů za účelem rozložení a zničení Francie, Wilhelm Marr: 1879 a 1880 spiknutí židů za účelem zničení rozbití Německa
- Atentát na cara Alexandra II. 1881 (mezi osnovateli židé) – pogromy v Rusku;
- 1888 Jack Rozparovač – „pogrom v Londýně visel ve vzduchu“. Britský vlada vyslala do ulic Londýna množství policistů se záměrem tomu zabránit . Pogrom pro ni nepřijatelný, protože diskreditující)

Antisemitismus v Evropě 19. století

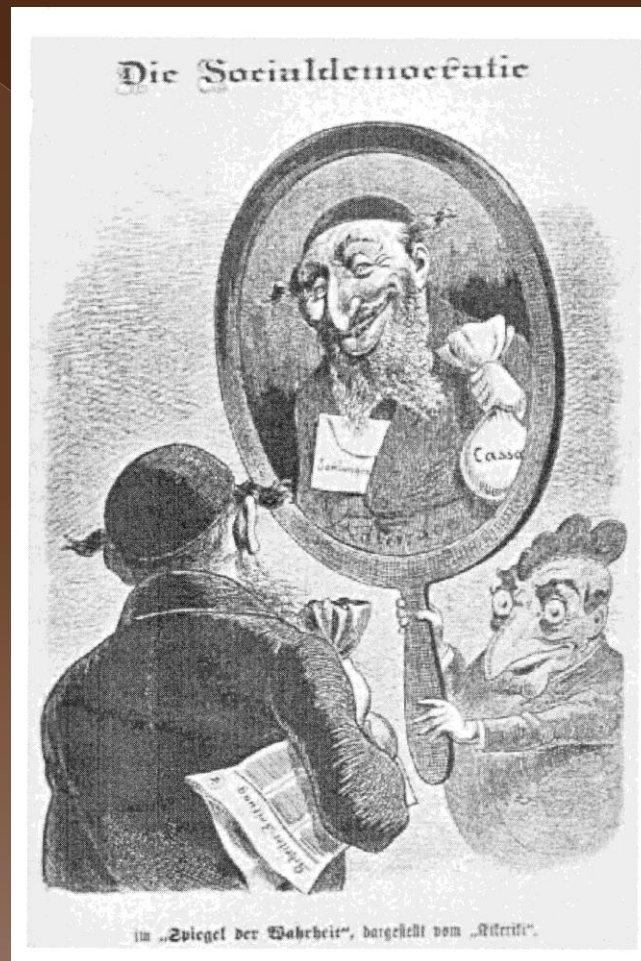
- ◉ Ekonomický vzestup v nových odvětvích – průmyslu – strojírný, textilky, železnice, nakladatelství i tradičnějších – obchod a bankovníctví Rotschildové, von Hirsch-Gereuth, Cassel, Mauthnerové (textil+pivovarnictví),
- ◉ v tradičním – zemědělství málo zástupců – obtíže při získání půdy, leč i vlastníci velkostatků jsou postupně během 19. století židé
- ◉ Připisování židům původ hospodářských obtíží jednotlivců, zemí i států. ve 2. polovině 19. stol. Mnozí židé též poznenáhlu stoupcenci tehdejších konzervativců.
- ◉ Část nacionalistů – povětšinou středostavovských - pojmá židy jako narušovatele národní jednoty a škůdce národa – tedy vysněného řádu; mnohé zájmové spolky mají ve stanovách árijský či slovanský § (např. buršácké spolky, v 90. letech DAV – a vlastně i Slavia)
- ◉ Sociální demokracie – programově ateistická a internacionální a progresistická – vstupují a programově jsou přijímáni židé

Antisemitská karikatura francouzská

Antisemitská karikatura rakousko-uherská Kikeriki, Vídeň cca 1900

Antisemitismus konce 19. a začátku 20. století

- Sociální demokraté a „tradiční“ liberálové obviňování „tradičními“ konservativci z neúspěšného překonávání hospodářské krize po 1873, resp. v 80. letech – a naopak a navzájem
- Národní liberálové a národní socialisté – (u nás) křesťanští sociálové jinde (i u nás) se představují jako „praví“ soucítící s bídou národa: Alois Rašín, Karel St. Sokol + Rudolf Horský, Tomáš Škrdle, Rudolf Vrba
- Prolnutí antijudaistických a antisemitských představ v široké veřejnosti:
  - > „židé dělají vše jen pro svůj zisk v neprospěch domácího obyvatelstva“
  - > „židé provádějí rituální vraždy vedeni příkazy svého náboženství“

Antisemitismus konce 19. a začátku 20. století

- Edouard Drumont 1886 *La France Juive* (Židovská Francie), 1892 *La Libre Parole*
- antisemitismus ve Vídni za Karla Luegera (1844-1910), 1897-1910 primátor
- antisemitismus na venkově spojen s drobnými obchodníky a hospodskými – obchody a hospody vedli často židé – koupě půdy možná, ale ne snadná, přesto židovští statkáři i velkostatkáři
- Dreyfusova aféra 1894 – 1907 (fr. důstojník Alfred Dreyfus 1859–1935), obviněn ze spolupráce s Německem – v pozadí obvinění antisemitismus
- 1905 vytvořeny asi ruskou tajnou službou tzv. Protokoly sionských mudrců (představa řízeného spiknutí židů proto křesťanům)

Antisemitismus konce 19. a začátku 20. století

- 1890 – projednáváno na Říšské radě právní postavení židovských náboženských obcí. Nacionálové a křesťanští sociálové veřejně propagují teorii o rituálních vraždách – odtud proniká dále do tisku
- Údajné rit. vraždy 1892 v Xantenu, 1893 v Kolíně n. Rýnem
- 1899 vražda Anežky Hrůzové v Polné
  - > Reakcí na údajnou rituální vraždu výbuch antisemitských demonstrací po Čechách i na Moravě
- Karl Lueger – křesťansko-sociální starosta Vídně silně antisemitský – používá antisemitismus jako jeden z nástrojů na přilákání voličů ze středních tříd

Antisemitismus konce 19. a začátku 20. století u nás

- 1897 volby do Říšské rady podle všeobecného volebního práva a do 5. kurie → antisemitismus součástí volební agitace
  - > Národní listy – židé podporují sociální demokraty
  - > 1897 sociální demokraté v Ř. r. se neúčastní státoprávního ohrazení = vzpoura proti základnímu programovému postulátu dosavadní české politiky
- Hilsnerova aféra/vražda A. Hružové (1899):
Karel Baxa (1862 – 1938) x T. G. Masaryk.
Pověsti vs. analýza faktů ve zjitřené atmosféře
- Společenské vyrovnávání – sňatky dívek židovského původu s příslušníky předních aristokratických rodů – Kolowratové + Hupmann-Valbella (Leopold + Nadine 1884)
- I. světová válka – židé v r.-u. vojsku důstojníky + polními rabíny; antisemitismu však patrný i v čs. legiích, jakkoliv židé i v nich

Sionismus reakcí na antisemitismus

- Theodor Herzl (1860-1904) rakousko-uherský novinář usedlý ve Vídni a politický aktivista
- při Dreyfusově aféře dospěl k závěru, že asimilace židů v jednotlivých národech není možná, a proto potřebují nejprve vytvořit vlastní národní společenství a následně zřídit svůj vlastní národní stát - navrženo několik území –
  - vybrána Palestina – na počátku 20. století (možnost navázat na již vytvářené osadnictví a podporu či alespoň toleranci Osmanské říše při vytváření osad

Antisemitismus a 1. světová válka

- Židé nastoupili do války, bojovali a umírali obdobně jako ostatní
- V mnoha armádách rabíni vojenskými duchovními (např. francouzské, v rakousko-uherské, německé, nikoli britské)
- V mnoha státech tím dokončeno společenské zrovnoprávnění (povětšinou v těch vítězných)
- V Německu (poraženém) a v Rakousku a Maďarsku (také pocitově poražených) zhusta obviňováni ze válečné způsoby porážky. (Vražda mj. W. Rathenaua v roce 1922; 1921 zavražděn stejnou skupinou M. Erzberger)

Vytěsňování ze společnosti

- Ze spolků nacionálně zabarvených židé vylučováni – v tomto případě Německý alpský spolek (Deutscher Alpeverein) dokonce „průkopníkem“
- V Polsku a v Maďarsku zaveden „numerus clausus“ na univerzitách a následně tak v některých povoláních

- Plakát z roku 1921 (židé a členové spolku Donauland zde nejsou žádoucí)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

